

Beleidskompasformulier voor internetconsultatie

Instructie voor gebruik:

Dit is het formulier voor de beantwoording van de Beleidskompasvragen ten behoeve van internetconsultatie. Per 29 maart 2023 worden bij nieuwe internetconsultaties de antwoorden op de vragen van het Beleidskompas gepubliceerd. Let op dat dit formulier op enkele punten afwijkt van het reguliere Beleidskompasformulier, aangezien dit formulier terugblijkt op de stappen voorafgaand aan de consultatie.

Alle tekstvakken in het formulier dienen te worden ingevuld en vragen mogen niet worden verwijderd. Indien het voorstel een technische wijziging betreft of om een andere reden beleidsarm is, kan bij de vragen die niet van toepassing zijn worden volstaan met het invullen van "n.v.t."

Verwijder de cursief gedrukte tekst na beantwoording van de vragen.

Titel:

(Vul hier de publicatietitel van de internetconsultatie in)

Tijdelijk besluit experiment nabijheidsrechter

∞ Wie zijn belanghebbenden en waarom?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- Wie zijn direct of indirect belanghebbenden bij het betreffende vraagstuk?

- rechtzoekenden;
- rechtshulpverleners;
- rechters en medewerkers van de aan het experiment deelnemende rechtbanken en de referentierechtbank;
- de Raad door de rechtspraak;
- het ministerie van JenV;
- het ministerie van SZW;
- medewerkers van het onderzoeksbureau dat het experiment evalueert.

- Wie beschikken er over relevante kennis over en ervaring met het vraagstuk?

De Rechtspraak

- Op welke wijze zijn belanghebbenden tot nu toe in de verschillende fasen van het beleidstraject betrokken?

De ministeries van JenV en SZW, de Raad voor de rechtspraak en een werkgroep bestaande uit rechters werkzaam bij de rechtbanken die het experiment zullen uitvoeren, zijn betrokken bij de totstandkoming van het ontwerpbesluit. Daarnaast is een eerste concept informeel besproken met de Toetsingscommissie experimenten rechtspleging.

1. Wat is het probleem?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

a) Wat is het probleem?

Het huidige reguliere burgerlijk procesrecht kan complex zijn en voor rechtzoekenden een drempel vormen om naar de rechter te gaan. Daarnaast is er vanuit rechters de behoefte om beter te kunnen inspelen op het achterliggende probleem of conflict van partijen en meer oplossingsgericht te werken. Binnen het reguliere procesrecht is dit niet altijd mogelijk.

b) Wat zijn de oorzaken van het probleem?

Zie het antwoord op vraag 1a.

c) Wat is de omvang van het probleem?

De omvang van het probleem is onbekend. Dat rechtzoekenden en met name burgers en kleine ondernemers (zzp'ers) die met juridische problemen worden geconfronteerd drempels ervaren, blijkt uit verschillende onderzoeken. Daarvoor wordt verwezen naar par. 2 van de ontwerp nota van toelichting.

d) Wat is het huidige beleid en wat heeft de evaluatie opgeleverd?

De keuze voor de nabijheidsrechter als experiment vloeit voort uit diverse pilots die de Rechtspraak de afgelopen jaren heeft uitgevoerd in het kader van het traject Maatschappelijk effectieve rechtspraak (MER). Om de Rechtspraak toegankelijker te maken wordt geïnvesteerd in laagdrempelige en eenvoudige toegang tot de rechter, waarbij het streven naar een duurzame oplossing van het probleem voorop staat. Een aantal pilots heeft als doel de civiele procedure te vereenvoudigen, te versnellen en meer oplossingsgericht te maken. Dit zijn de pilots met de Haagse wijkrechter, de Overijsselse overlegrechter en de Rotterdamse en Zeeuwse regelrechter. Met die pilots zijn positieve ervaringen opgedaan met afwijkingen van het reguliere burgerlijk procesrecht. Uit de evaluatie van de Rotterdamse regelrechter en Haagse wijkrechter blijkt dat een significant deel van de voor de pilots aangemelde zaken niet in een reguliere procedure aanhangig zou zijn gemaakt. Zaken zijn onder meer aangemeld vanwege de oplossingsgerichtheid, snelheid en lage kosten van de procedure, zo blijkt uit die evaluatie. Rechtzoekenden waren over het algemeen tevreden over het verloop van de procedure en ook elementen van procedurele rechtvaardigheid in de pilots werden positief beoordeeld. De deelname aan de pilots is qua omvang echter beperkt. Een belangrijke oorzaak hiervan is dat beide partijen moeten instemmen met deelname aan de pilotprocedure.

e) Wat gebeurt er als de overheid niets doet (Nuloptie)? Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

Bij een ongewijzigde situatie blijft het probleem zoals geschetst onder 1a. naar verwachting gelden. Om te kunnen nagaan of afwijking van de reguliere gerechtelijke procedure positieve effecten heeft in een voor partijen meer verplichtend kader dan het (vrijwillig) kader waarin de hiervoor genoemde pilots plaatsvinden, is overheidsinterventie nodig, omdat dit afwijking van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering vergt.

2. Wat is het beoogde doel?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat zijn de beleidsdoelen?

Het doel is het vereenvoudigen van het burgerlijk procesrecht waardoor:

- de drempel om een zaak aanhangig te maken of verweer te voeren, wordt verlaagd;
- de procedure tot beëindiging van het geschil eenvoudiger, sneller en effectiever kan worden doorlopen;
- een geschil vaker op minnelijke wijze wordt opgelost.

- b) Aan welke [duurzame ontwikkelingsdoelen \(sustainable development goals, SDG's\)](#) en [brede welvaartsuitkomsten](#) dragen de doelen bij?

De rechtsregels bevorderen op nationaal en internationaal niveau en gelijke toegang tot het rechtssysteem voor iedereen garanderen (SDG 16.3)

3. Wat zijn opties om het doel te realiseren?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat zijn kansrijke aangrijpingspunten om het doel te realiseren?

- De Tijdelijke experimentenwet rechtspleging (hierna: de Experimentenwet), die een grondslag biedt om binnen bepaalde grenzen en onder een aantal strikte voorwaarden bij algemene maatregel van bestuur af te wijken van een zestal wetten op het terrein van het burgerlijk procesrecht. De experimenten worden door middel van een onafhankelijk onderzoek geëvalueerd;

- Een wetswijziging.

- b) Wat zijn, gegeven de aangrijpingspunten, kansrijke beleidsopties?

Het doel kan op verschillende manieren worden bereikt. Er kan gedacht worden aan de volgende opties:

- Vormgeven van een experiment onder de Experimentwet;
- Wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (hierna: Rv).

Experiment op grond van de Experimentenwet

Het is niet altijd direct te overzien welke aanpassingen van de wet nu precies nodig zijn om het gewenste doel te bereiken. De experimentenwet maakt het mogelijk om eerst een zorgvuldig voorbereid experiment uit te voeren, zodat proefondervindelijk kan worden vastgesteld of een bepaalde innovatieve aanpak het gewenste gevolg heeft. Wanneer na evaluatie van het experiment blijkt dat de innovatieve procedure positieve effecten heeft, kan het experiment in definitieve wetgeving worden omgezet. Daarbij kan de procedure worden aangepast om eventuele negatieve neveneffecten te ondervangen. Met een experiment met de nabijheidsrechter kan worden onderzocht of de positieve effecten uit de hierboven genoemde pilots ook overeind blijven wanneer de wederpartij wordt verplicht om mee te werken.

Wijziging van Rv

Een andere, verderstreckende, optie is om de laagdrempeligere en eenvoudigere procedure niet eerst te testen in een experiment, maar om de wet hierop direct aan te passen.

- c) Wat is de [beleidstheorie \(doelenboom\)](#) per kansrijke beleidsoptie?

Experiment op grond van de Experimentenwet

Het strategische doel van het experiment is het versterken van de toegang tot de rechter door het vereenvoudigen van het burgerlijk procesrecht. Dit vertaalt zich in de volgende operationele doelen:

- verlagen van de drempel om een zaak aanhangig te maken of verweer te voeren;
- mogelijk maken dat de procedure tot beëindiging van het geschil eenvoudiger, sneller en effectiever kan worden doorlopen;
- vaker minnelijk oplossen van een geschil.

Het experiment leidt onder andere tot de volgende resultaten voor rechtzoekenden:

- in het experiment kan een zaak worden gestart of verweer worden gevoerd met een eenvoudig formulier;
- in alle gevallen wordt een mondelinge behandeling gepland om de mogelijkheden om tot een minnelijke regeling te komen, te vergroten;
- rechtzoekenden worden gedurende de procedure op verschillende momenten schriftelijk, via de email of per telefoon (Whatsapp) benaderd om hen te informeren over de procedure en het belang van hun verschijning op de zitting te benadrukken.

Voor het totale overzicht wordt verwezen naar paragraaf 3.2 van de nota van toelichting.

Wijziging van Rv

De hiervoor genoemde doelen gelden evenzeer bij een wetswijziging.

4. Wat zijn de gevolgen van de opties?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat zijn de verwachte gevolgen per beleidsoptie?

Voor een uitgebreide toelichting op de verwachte gevolgen van het experiment wordt verwezen naar par. 5 van de ontwerp nota van toelichting. Het belangrijkste verschil tussen het experiment en een wetswijziging is dat op basis van de uitkomsten van het experiment zal worden bezien of de beoogde doelen worden gerealiseerd en of het wenselijk is (elementen van) de alternatieve procedure in definitieve wetgeving in Rv om te zetten. Bij een wetswijziging wordt de experimentele procedure niet eerst getest. De gewijzigde procedure is dan een feit.

- b) Welke [verplichte toetsen](#) zijn van toepassing en wat zijn daarvan de uitkomsten (voor zover bekend)?

n.v.t.
De afwijkingen in de experimentele procedure zijn relatief beperkt en zo ingericht dat rechtzoekenden de mogelijkheid hebben de experimentele procedure op relatief eenvoudige wijze te doorlopen, zonder dat zij daarvoor specifieke kennis en/of vaardigheden nodig hebben, zodat zij geen juridische bijstand nodig hebben. Bovendien worden partijen gedurende de procedure op verschillende momenten schriftelijk, langs elektronische weg of telefonisch door de rechtbank benaderd om hen te informeren over de procedure en het belang van de mondelinge behandeling. Bij betrokken rechters en gerechtsjuristen kan behoefte bestaan aan het volgen van een opleiding met het oog op specifieke vaardigheden die kunnen bijdragen aan het bereiken van een minnelijke regeling. De Raad voor de rechtspraak vervult hierin desgewenst een faciliterende rol voor de deelnemende rechtbanken.
De aard van de persoonsgegevens en de wijze waarop die worden verwerkt door de rechtbanken die aan het experiment deelnemen, wijken niet af van die in de reguliere procedure. De Rechtspraak behandelt persoonsgegevens vertrouwelijk en beveiligt die gegevens conform de bepalingen uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming en de Richtlijn gegevensbescherming politie en justitie. Bij de evaluatie van het experiment geldt dat de rechtbanken daarover in goed overleg met de onderzoekers afspraken maken, waarbij de bescherming van persoonsgegevens van de partijen en het geheim van de raadkamer gerespecteerd worden.
Verder zijn mogelijke wijzigingen in het burgerlijk procesrecht vrijgesteld van een gelddruktoets.

5. Wat is de voorkeursoptie?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

a) Wat is het voorstel?

Het experiment met de nabijheidsrechter regelen in een AMvB.

Het ontwerp voor het Tijdelijk besluit experiment nabijheidsrechter omvat regels over het experiment. Het experiment houdt in dat gedurende drie jaar bij de kantonrechter van de rechtbanken Den Haag, Overijssel, Rotterdam en Zeeland-West Brabant in twee categorieën zaken een experimentele procedure met de nabijheidsrechter kan worden gevolgd. Deze procedure wijkt op een aantal punten af van de reguliere dagvaardingsprocedure bij de kantonrechter op basis van Rv.

Voor de rechtzoekende betekent dit concreet dat:

- in het experiment een zaak kan worden gestart of verweer kan worden gevoerd met een eenvoudig formulier;
- in alle gevallen wordt een mondelinge behandeling gepland om de mogelijkheden om tot een minnelijke regeling te komen, te vergroten;
- rechtzoekenden worden gedurende de procedure op verschillende momenten schriftelijk, via de email of per telefoon (Whatsapp) benaderd om hen te informeren over de procedure en het belang van hun verschijning op de zitting te benadrukken.

De afwijkingen zijn relatief beperkt gehouden en zo ingericht dat rechtzoekenden de mogelijkheid hebben de experimentele procedure op relatief eenvoudige wijze te doorlopen, zonder dat zij daarvoor specifieke kennis en/of vaardigheden nodig hebben, zodat zij geen juridische bijstand nodig hebben.

b) Hoe houdt het voorstel rekening met:

- [doeltreffendheid](#) en [doelmatigheid](#);
- uitvoerbaarheid voor alle relevante partijen (inclusief [doenvermogen](#), [regeldruk](#) en [handhaving](#));
- brede maatschappelijke impact?

Verwezen wordt naar de antwoorden op vraag 3 en 4 en par. 3.2, 5 en 6 van de ontwerp nota van toelichting.

c) Wat zijn de risico's en onzekerheden van dit voorstel?

De kans bestaat dat de uitkomsten van het experiment niet in lijn zijn met de verwachtingen naar aanleiding van de beoogde doelen. Op basis van de uitkomsten van het experiment zal worden bezien of het wenselijk is (elementen van) de alternatieve procedure in definitieve wetgeving in Rv om te zetten.

d) Hoe ziet de voorgenomen [monitoring en evaluatie](#) eruit?

De evaluatie is een belangrijk onderdeel van het experiment. Het experiment wordt geëvalueerd in opdracht van de Raad voor de rechtspraak die daaraan uitvoering geeft in overleg met de Minister voor Rechtsbescherming. De evaluatie wordt uitgevoerd op basis van het evaluatieprotocol dat door de Raad voor de rechtspraak is opgesteld en openbaar gemaakt is gemaakt. In artikel 17 van het ontwerpbesluit worden nadere regels gegeven voor de uitvoering van de evaluatie.